

Örkelljunga kommun
plan@orkelljunga.se

Granskningsyttrande för ÖP2040, översiktsplan för Örkelljunga kommun, Skåne län

Beskrivning av ärendet

Örkelljunga kommun har skickat ÖP2040, *översiktsplan för Örkelljunga kommun* till Länsstyrelsen för granskning. Planförslaget innefattar hela kommunens geografiska yta och ska ersätta nu gällande översiktsplan ÖP 2008 med tillhörande tematiska tillägg för vindkraft från 2011. Hädanefter kallas planförslaget ÖP2040 i detta yttrande.

Den övergripande utvecklingsinriktning i ÖP2040 innebär att utveckla och stärka huvudorten Örkelljunga och de tre största byarna Skånes Fagerhult, Åsljunga och Eket, där bebyggelseutveckling i huvudsak ska ske genom förtätning. Men kommunen föreslår också ett antal LIS-områden för utveckling av landsbygden i strandnäraläge och i strategiska lägen längs E4:an föreslås utveckling av stora verksamhetsområden. I ÖP2040 föreslås också områden för energiproduktion för sol- och vindkraft.

Aktuella lagrum

Under granskningstiden ska länsstyrelsen enligt 3 kap.16 § PBL avge ett granskningsyttrande över planförslaget. Av yttrandet ska det framgå om:

- Förslaget inte tillgodoser ett riksintresse enligt 3 eller 4 kap. miljöbalken (MB)förslaget kan medverka till att en miljö kvalitetsnorm (MKN) enligt 5. kap MB inte följs,
- redovisningen av områden för landsbygdsutveckling i strandnära lägen inte är förenlig med 7 kap. 18 e § första stycket MB (strandskyddsområde),
- sådana frågor rörande användningen av mark- och vattenområden som angår två eller flera kommuner inte samordnas på ett lämpligt sätt, och
- en bebyggelse eller ett byggnadsverk blir olämpligt med hänsyn till människors hälsa eller säkerhet eller till risken för olyckor, översvämning eller erosion

Detta granskningsyttrande ska i enlighet med bestämmelserna i PBL redovisas tillsammans med den antagna översiktsplanen. Om länsstyrelsen inte har godtagit översiktsplanen i en viss del, ska detta anmärkas i översiktsplanen.

Länsstyrelsens samlade bedömning

Länsstyrelsen ser positivt på det arbete som kommunen gjort för att arbeta fram LIS-områden inom ramen för den nya kommunövergripande översiktsplanen, och som resulterat i att många områden kan godtas som områden för landsbygdsutveckling i strandnära läge.

Länsstyrelsen menar att ÖP2040 på ett relevant sätt knyter an till och tar fasta på kommunens förutsättningar. Exempelvis lyfts landsbygdens värden, kulturhistoriska värden och olika platsers unika identitet som viktiga utgångspunkter för att utveckla hållbara livsmiljöer för kommande generationer.

Länsstyrelsens övergripande ställningstaganden avseende skyldighet att lämna synpunkter enligt 3 kap.16 § PBL anges här i punktform.

- Frågan om hur riksintresse för kommunikationer tillgodoses kvarstår att följa upp i efterföljande prövningar
- I kommande detaljplaneläggning kan det finnas behov av att utreda om miljö kvalitetsnormer för vatten kan följas.
- Frågan om markens lämplighet avseende markföröreningar kvarstår till kommande prövningar.
- Frågan om markens lämplighet avseende översvämning, ras, skred och erosion kan komma att kvarstå till kommande prövningar.

Länsstyrelsens synpunkter enligt 3 kap. 16 § PBL

Riksintressen

Riksintresse för naturvården (3 kap. 6 § MB)

Kommunen anger under ställningstagande att riksintresset *Stensmyr - Vejshultamyra* N5 pekas ut som natur i markanvändningskartan, men Länsstyrelsen konstaterar att delar av området är utpekade som *landsbygd*. Eftersom markanvändningen *landsbygd* tillåter fler åtgärder och typer av bebyggelse än *natur* kvarstår frågan om påverkan på riksintresset till eventuella efterföljande prövningar.

Riksintresse anläggningar för kommunikationer (3 kap. 8 § MB)

Väg E4, verksamhetsområden

Kommunen anger att i "efterföljande planering och prövningar kopplade till

planförslagets verksamhetsområden utmed väg E4 behöver respektive verksamhet utredas så att det blir tydligt att den inte har negativ påverkan på riksintresset". Länsstyrelsen bekräftar att vidare utredning av verksamhetsområden i anslutning till väg E4 behövs för att säkerställa att tillkomsten eller nyttjandet av riksintresset inte påtagligt försvåras. Frågan om påverkan på riksintresset kvarstår därför till efterföljande prövningar.

Beteckningen *verksamheter* inrymmer ett spann av möjliga etableringar. ÖP2040 saknar en redovisning av vilken typ av verksamhet som områdena bedöms lämpliga för, exempelvis besöksintensiva verksamheter, småindustri. Några utpekade verksamhetsområden saknar relevant anslutning till det statliga vägnätet. Möjlighet och lämplighet för exploatering i dessa områden och eventuella nya anslutningar får prövas i kommande skeden, i vilken bland annat påverkan på det statliga vägnätet och behov av eventuella åtgärder behöver utredas.

Väg E4, rastplats vid Skåneporten

Länsstyrelsen bedömer att rastplatsen ska ses som en del av riksintresset eftersom dess funktion för uppställning och vila behövs. I ÖP2040 pekas Skåneporten ut som en strategisk nod för företagsområden med verksamheter och logistik. Även rastplatsen är markerad som förtätning eller omvandling av verksamheter och industri. Länsstyrelsen menar att området för rastplatsen ska redovisas i markanvändningskartan för sin nuvarande funktion och att detta behöver vara en utgångspunkt för fortsatt exploatering i området. I annat fall kvarstår prövningen om risk för att nyttjandet eller utvecklingen av riksintresset påtagligt försvåras.

Sol- och vindkraftsanläggningar

Länsstyrelsen lyfter vikten av tidigt samråd med Trafikverket vid planerad etablering av solkraft- och vindkraftsanläggningar, för att undvika att de kommer i konflikt med kommunikationsanläggningar för anläggningar för luftfart, vägar och järnvägar. Trafikverket behöver också bli hörda i planering av detaljplaner som tillåter bebyggelse över 20 meter.

Solcellsanläggningar kan orsaka störningar i Trafikverkets radiotrafik, signal- el- eller teleanläggningar som i förlängningen kan leda till att trafiken måste stoppas. Om en solcellsanläggning stör järnvägstrafik kommer Trafikverket behöva begära att solcellsanläggningen stängs av. Det är alltså viktigt för kommunen att känna till, trots att solkraftanläggningar inte är bygglovspliktiga. Det är inte möjligt att i förväg veta vilka solcellsanläggningar som kan komma att skapa störningar, men installatörer med tillräcklig kunskap gör att riskerna minskar enligt Elsäkerhetsverket.

Miljö kvalitetsnormer för vatten

Dagvattenhantering

Kommunen anger i ÖP2040 generella principer för hantering av dagvatten vid planläggning. Länsstyrelsen ser att principerna kan bidra till att miljö kvalitetsnormerna för vatten kan följas inom föreslagna utbyggnadsområden. Däremot saknas en analys av planförslagets samlade effekter och vilken påverkan enskilda exploateringsområden kan få. Frågan om hur MKN vatten ska följas kvarstår därför till efterföljande planering.

Avlopp/spillvatten

Vatten- och avloppsnätet i kommunen är ansträngt. Länsstyrelsen bekräftar att det finns utredningsbehov avseende ledningskapacitet för spill- och dagvatten i samband med detaljplaneläggning. Länsstyrelsen konstaterar att det är olämpligt att exploatera innan systemet är på plats med hänsyn till miljö kvalitetsnormer för vatten.

Landsbygdsutveckling i strandnära läge, LIS

Bakgrund

Länsstyrelsen anser att det endast är ett fåtal områden i Skåne län som uppfyller kriterierna för att pekas ut som LIS-områden enligt miljöbalken. Utrymmet för att peka ut LIS-områden i Skåne, särskilt för bostäder, är därmed ytterst begränsat. Länet har i ett nationellt perspektiv ett högt exploateringsstryck och en liten andel allemansrättsligt tillgänglig mark.

Länsstyrelsen Skåne har i samråd med länets kommuner genomfört en översyn av de strandskyddade områdena och beslutat om strandskyddets omfattning. De strandskyddade områden som finns i Skåne idag har bedömts vara av värde för strandskyddets syften. Dessa områden tryggar förutsättningarna för allemansrättslig tillgång till strandområden och bevarar goda livsvillkor för djur- och växtlivet på land och i vatten på lång sikt.

Länsstyrelsens bedömning

Översiktsplanen föreslår elva LIS-områden vid två sjöar, Fedingesjön och Åsljungasjön. Handlingarna har sedan samrådet kompletterats med mer information om områdena, skäl till utpekande och avvägningar mellan värden, vilket är positivt och underlättar ställningstaganden kring områdenas lämplighet.

Samtliga elva föreslagna LIS-områden ligger nära tätorterna Skånes Fagerhult med runt 800 invånare och Åsljunga, med 950 invånare.

Förutsättningen för att kunna peka ut LIS-områden nära orterna är att området endast har en liten betydelse för att tillgodose strandskyddets syften, enligt 7 kap. 18 e § punkt 3 miljöbalken. Länsstyrelsen har vägt in detta i sin bedömning.

Kommunen anger att det finns intresse för att uppföra bostadsbebyggelse både vid Fedingesjön och Åsljungasjön. Det framgår inte vilket eller vilka av LIS-områdena detta avser, om intresset gäller enstaka bostadshus eller om det gäller planläggning av större områden. Länsstyrelsen har inte vägt in detta i sin bedömning av i vilken mån områdena kan bidra till landsbygdsutveckling.

Länsstyrelsen noterar att enligt 7 kap. 18 f § miljöbalken ska en fri passage hållas mellan strandlinjen och byggnader eller anläggningar för att säkerställa fri passage för allmänheten och bevara goda livsvillkor för djur- och växtlivet, med undantag för om det är omöjligt utifrån byggnadernas eller anläggningarnas funktion. Kommunen har uppmärksammat detta i planhandlingarna. Flera av de föreslagna LIS-områdena omfattar mark nära strandlinjen, särskilt vid Fedingesjön. Stor hänsyn behöver tas i kommande prövningar enligt strandskyddet för att säkerställa att den fria passagen bibehålls.

Länsstyrelsen delar kommunens uppfattning om att följande nio föreslagna LIS-områden uppfyller kriterierna för utpekande för LIS, och är lämpliga för de användningsområden som angivits (bostäder, respektive rekreation och friluftsliv).

Områden vid Fedingesjön

- *Fagerhult, Fedingestrands udde*
- *Fagerhult, södra Fedingstrand*
- *Fagerhult, Killhult*
- *Fagerhult Sandhult norra*
- *Fagerhult, Sandhult södra*

Områden vid Åsljungasjön

- *Åsljunga badplats*
- *Åsljunga Ånhultsvägen*
- *Åsljunga kursgården*
- *Åsljunga Ånhult*

Områden som inte bedöms utgöra LIS-områden

Länsstyrelsen bedömer att följande föreslagna LIS-områden inte är förenliga med 7 kap. 18 e § första stycket MB och därmed inte utgör LIS-områden. Kommande bebyggelse och exploatering inom dessa områden behöver därför prövas mot strandskyddslagstiftningen i likhet med övriga områden som inte är utpekade för LIS. Länsstyrelsens bedömning framgår nedan.

Fagerhult Fedingshult, vid Fedingsjön

Området ligger i närheten av tätorten Skånes Fagerhult, vilket innebär att området endast får ha en liten betydelse för strandskyddets syften för att kunna pekas ut som LIS. Det utpekade områdets natur och värden beskrivs mycket begränsat i planhandlingarna. Länsstyrelsen konstaterar att det framgår av ortofoton m.m. att det över 6 hektar stora området huvudsakligen består av gles strandskog och betesmarker som når ner till strandlinjen. Fedingsjön är utpekad i kommunens naturvårdsprogram och beskrivs som fågelrik med häckande kolonier av fiskmås och fisktärna på öarna. Både betesmarker och strandskog är naturtyper som är av värde för många växt- och djurarter. Länsstyrelsen finner att naturmiljön inom LIS-området har potential för högre naturvärden och inte är av sådan typ som generellt kan sägas vara av liten betydelse för strandskyddets syften. Det finns inget i ÖP2040 som talar för en annan bedömning.

Två bostäder finns inom området som i övrigt är oexploaterat och tillgängligt för allmänheten. I beskrivningen av LIS-områdena vid Fedingsjön i ÖP2040 anges att en fri passage lämnas mellan LIS-områden och strandlinje. Detta stämmer inte då det utpekade området omfattar all mark fram till strandlinjen. En exploatering riskerar att väsentligt försämra allmänhetens tillgång till strandområdet och försämra livsvillkoren för växt- och djurlivet.

Det framgår inte vilka fördelar som uppnås vid en utbyggnad av LIS-området, jämfört med utanför strandskydd. Området saknar anslutning till kommunalt VA, där hållbara VA-lösningar har identifierats som en begränsande faktor för utvecklingen av LIS-områdena. Det saknas närliggande anslutning till kollektivtrafik, då området ligger på 2-3 km avstånd från busshållplatserna i Skånes Fagerhult och det saknas gång- och cykelväg in mot tätorten som för LIS-områdena på östra sidan av sjön. En utbyggnad av området riskerar att öka bilberoendet i kommunen. Länsstyrelsen har inte vägt in avsaknaden av kommunalt VA och kollektivtrafik i bedömningen av områdets lämplighet enligt LIS-bestämmelserna, men konstaterar att det inte framgår att området är mer lämpat för landsbygdsutveckling jämfört med områden utanför strandskydd.

Länsstyrelsen bedömer att området inte har en liten betydelse för att tillgodose strandskyddets syften, och att ett utpekande som LIS-område inte är förenligt med 7 kap. 18 e § miljöbalken.

Åsljunga skola, vid Åsljungasjön

Det föreslagna LIS-området ligger i tätorten Åsljunga, vilket gör att området endast får ha en liten betydelse för strandskyddets syften för att kunna pekas ut som LIS. Marken ligger inte inom strandskydd idag, då den omfattas av en stadsplan från år 1971 och är planlagd som "Park eller plantering". Om planen upphävs inträder strandskydd. Platsen är obebyggd och ligger i direkt anslutning till Skåneleden åt väster, mot friluftsvärden och badplatsen vid sjön, och med utblickar mot sjön över den öppna ytan. Mot väster finns värdefulla naturområden med orörd natur, och Åsljungasjön är utpekad i kommunens naturvårdsprogram. Detta gör området till ett potentiellt värdefullt område för allemansrättslig tillgång till Åsljungasjön vid tätorten.

I Åsljunga tätort ligger bebyggelsen vid sjön generellt mycket nära vattnet, med en smal fri passage. Det föreslagna LIS-området är en av få större oexploaterade ytor längs norra sidan av sjön. En utbyggnad med bostäder skulle skapa en ny västra gräns för tätorten mot sjön, i anslutning till Skåneleden, och skulle begränsa tillgången till strandlinjen. En smal fri passage har lämnats mellan LIS-områdets gräns och strandlinjen, som inte följer nationell vägledning om några tiotals meters bredd.

Länsstyrelsen bedömer att området inte har en liten betydelse för att tillgodose strandskyddets syften, och att ett utpekande som LIS-område inte är förenligt med 7 kap. 18 e § miljöbalken.

Utredningsområden

I ÖP2040 ingår utredningsområden för LIS (i brunt), som LIS-områdena ligger inom. Dessa utredningsområden fanns inte med i samrådskedet och beskrivs inte i text i planhandlingarna. Länsstyrelsen tar inte ställning till utredningsområden och dessa kan därför inte ges någon tyngd i framtida ställningstaganden om markanvändning.

Hälsa och säkerhet

Seveso

Sedan samrådet för ÖP2040 har Länsstyrelsen fått in en ansökan om tillstånd för en biogasverksamhet i verksamhetsområdet längs väg E4:an vid Skånes Fagerhult. Ansökan avser en verksamhet som innebär en Seveso-anläggning på den högre kravnivån i kommunen. Den eventuellt

tillkommande verksamheten kan begränsa planerade bostäder och verksamheter med anledning av vilka risker som föreligger.

Markföroreningar

Frågan om markens lämplighet avseende markföroreningar kvarstår till kommande prövningar eftersom det saknas ställningstaganden för hur förekomster med spridningsrisk över stora områden, exempelvis brandövningsplatser, mekanisk verkstad och kemtvättar, ska hanteras.

Dricksvattenkapacitet

Länsstyrelsen bedömer att åtgärder i dricksvattensystemet i flera fall kan utgöra förutsättningar för att ÖP2040 ska kunna genomföras. Frågan om det finns dricksvattenkapacitet för tillkommande verksamheter och bebyggelse kvarstår därför till kommande prövningar. Läs mer under rubriken för MKN vatten.

Risk för översvämning, ras, skred och erosion

ÖP2040 saknar ställningstaganden som tydligt visar hur klimatrelaterade risker så som översvämning, ras, skred och erosion kan minska eller upphöra.

ÖP2040 lyfter att det i Örkeljunga kommun historiskt sett inte inträffat några betydande översvämningar, ras eller skred på grund av kommunens topografi, jordarter och placering i inlandet långt från hav och riktigt stora sjöar. Länsstyrelsen bekräftar att kommunen har förhållandevis gynnsamma förutsättningar men lyfter vikten av att identifiera potentiella risker som kan uppstå till följd att det förändrade klimatet, förändrad markanvändning och olika kombinationseffekter av risk- och sårbarhetsfaktorer. Kommunen anger att ett arbete pågår med framtagande av en ny risk och sårbarhetsanalys. Länsstyrelsen bekräftar vikten av att slutsatser i denna arbetas in i kommande översiktsplanering, såväl avseende skydd av befintlig bebyggelse som lämplig lokalisering av ny.

Länsstyrelsen konstaterar att frågan om markens lämplighet avseende översvämning, ras, skred och erosion kan komma att kvarstå till kommande prövningar.

Länsstyrelsens rådgivning

Artskydd i förhållande till föreslagna områden för energiproduktion

Länsstyrelsen lyfter här synpunkter som rör artskyddet. Länsstyrelsen bedömer att det är av vikt då det berör genomförbarheten för föreslagna

områden för vindkraft, områden som tillkom först i granskningskedet för ÖP2040. Områdena redovisas inte på markanvändningskartan, enbart under rubriken *Teknisk försörjning*, vilket försvårar förståelsen för områdena i förhållande till annan markanvändning.

Flera områden ligger inom utpekade områden med höga naturvärden, exempelvis vid Flåssmyr, Yxenhult, Bjärabygget, Havabygget och våtmarksområdena vid Västrarp. Utbyggnad av vindkraft kan skada värdefulla områden och kan i livsmiljöer för exempelvis tjäder, orre eller större rovfåglar vara olämplig ur artskyddssynpunkt.

Det framgår inte av ÖP2040 hur avvägningar mellan olika värden gjorts i lokaliseringen av områden för energiproduktion. Kommunen redovisar inte att det kan finnas behov av att söka dispens från artskyddet. Det kan i kommande prövningar behöva tas fram lokaliseringssutredningar, inventeringar och underlag för att utreda eventuell risk för påverkan.

Strandskydd

Länsstyrelsen påtalade i samrådsskedet för ÖP2040 att kommunen inte har redovisat att det finns förutsättningar för att upphäva strandskyddet för utbyggnad inom strandskydd vid *Hjälmsjöro* intill *Abborrasjön*. Kommunen råddes att se över och vid behov revidera det föreslagna utbyggnadsområdet. Efter detta har ett andra samråd för detaljplan för *Hjälmsjöro* genomförts under 2023. I yttrandet för detaljplanen (dnr 402-19630-2023) lyfte Länsstyrelsen att kommunen inte har visat att särskilda skäl för att upphäva strandskydd föreligger. Det saknas därmed underlag för att mark inom strandskydd kommer kunna byggas ut. Områdets utbredning i granskningsversionen av ÖP2040 är oförändrad. Länsstyrelsens synpunkt från samrådsskedet kvarstår därför.

Remisshantering

Länsstyrelsen har i aktuellt ärende hört följande myndigheter. Observera att detta granskningsyttrande endast tar upp frågor kopplade till Länsstyrelsens prövningsgrunder enligt 3 kap. 16 § PBL. Yttranden av rådgivande karaktär skickas vidare till kommunen.

- Försvarsmakten - avstått
- Luftfartsverket - synpunkter av rådgivande karaktär
- Post- och telestyrelsen - synpunkter av rådgivande karaktär
- Trafikverket - synpunkter inkommit
- Statens geotekniska institut - synpunkter och rådgivning
- Svenska kraftnät - synpunkter av rådgivande karaktär
- Skogsstyrelsen - synpunkter av rådgivande karaktär
- Sveriges geologiska undersökning - avstått
- Myndigheten för samhällsskydd och beredskap - synpunkter och rådgivning

- Energimyndigheten – synpunkter av rådgivande karaktär
- Länsstyrelsen Kronoberg - inga synpunkter
- Länsstyrelsen Halland - inga synpunkter

De som medverkat i beslutet

Beslutet har fattats av länsöverdirektör Ola Melin med planhandläggare Minna Hatti som föredragande. I den slutliga handläggningen har också Hanne Romanus, enhetschef och länsarkitekt medverkat.